

Od Soške fronte do OF

Ko se je misel o enakopravnosti žensk šele porajala v nekaterih pametnih in smelih glavah, si je mlada Berta Marolt že hotela sama krojiti usodo ne glede na trnovo pot, ki ji je sledila. Ob maturi ji je oče velel: »Tako, odloči se, ali boš učiteljica ali šivilja,« ona pa ga je zavrnila, da ne bo ne prvo ne drugo, kajti njo je mikala medicina. Oče je dvignil roke in osemnajstletna Berta si je tako sama začela pisati svoje življenje. Pri vsem tem pa je najbolj zanimivo to, da je bila rojena ravno na osmi marec, ki je kasneje postal dan žena in praznik enakopravnosti.

Berta Marolt-Spazzapan

»Mladi si pravzaprav niti ne morete zamisliti, kako je bilo tedaj ženskam. Za primer naj vam povem, da mi zdravnik, s katerim sem delala na očesni kliniki, ni privoščil ne pogleda ne besede samo zavoljo tega, ker sem bila ženska. Kar mi je imel naročiti, mi je napisal na listek,« je povedala v svojem stanovanju na Vrtači nenavadno živahna in zgovorna ženica s spominom, ki me je naravnost šokiral.

Iz rokava je stresala imena vseh zdravnikov, pri katerih je delala med vojno. Prav tako je bilo z zgodovinskimi datumi in kraji. Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, se je Berta Marolt prijavila na sanitetni tečaj in postala vojaška sestra. Najprej v Ljubljani, kamor so vozili ranjence s fronte. Iz tega obdobja si je najbolj zapomnila obisk avstrijske cesarice Cite v bolnici:

»Prišla je delit medalje svojim vojakom. Ko se je ustavila ob postelji oslepelega mladega Slovenca, ji je ta zakričal v besu: 'Dajte mi oči, ne medaljo', da se je zdržila vsa bolnica, ona pa se je naredila, kakor da ga ne sliši.«

Tu je doživela veliko hudega, a se ne da primerjati z

vsem tistim, kar je morala kasneje pretrpeti na sami soški fronti. Za nameček je bila edina ženska, a si je povsod znala ustvariti avtoriteto, ker je bila resna in odločna.

»Nekateri prizori s tistih morišč mi še danes plešejo pred očmi. Pomagala sem jim, kolikor sem mogla, a kaj, ko je medicina imela tedaj še sila primitivna in nemočna orožja zoper rane, ki so kosile mlade Čeha, Madžare, Slovence,« je pripovedovala in mi pokazala vojaško žlico iz tistih časov, ki si jo hrani za spomin.

Po raznih dogodivščinah se je po vojni znašla v Ljubljani, kjer so jo nespoštljivo sprejeli, češ kaj neki je baba poenajla na fronti, a je vsem povedala, kar jim gre. Nekoliko razočarana se je podala v Prago študirat glasbo, saj je imela za seboj že srednje glasbeno šolo. Po vrnitvi v domovino pa jo je ponovno čakalo razočaranje. Nazadnje je dobila učiteljsko službo v Logatcu, kjer je spoznala svojega moža in sta se ji rodila hči in sin. Ker pa je imela po možu itali-

jansko državljanstvo, so jo vrgli iz službe in čakalo jo je najbolj trnovo obdobje njene življenja. Nekaj let, dokaj mučnih, je prebila potem v Podlonku, tedaj odrezanem odročnem kraju, dokler si ni priborila službe v Ljubljani. Zaradi njene zavednosti in političnega prepričanja se je morala zadovoljiti z delom v otroškem vrtcu.

»Marolti smo bili vedno revolucionarni in samo po sebi je bilo umevno, da sem se takoj po okupaciji povezala z OF. Pri meni so se odvijali mladiški sestanki, se skrivali ilegalci, se zbirala hrana, orožje in drugi materiali za partizane. Pri tem sva sodelovala z bratom, ki je delal pri železnici, njegovi sinovi pa so bili v gozdovih,« je na kratko opisala svoje delo med drugo svetovno vojno.

– Kako ste dočakali dan osvoboditve?

»To je bil dan, ko sem jokala od sreče in hkrati od žalosti, kajti vsi so prihajali, le moje sina ni bilo. Vojno je prebil v gozdovih in v internaciji, od koder je pobegnil čez Švico in zato prišel šele jeseni domov.«

Vse opisano so le bežni utrinki bogatega, razburljivega in težkega življenja Berte Marolt-Spazzapan. O njej bi lahko napisala debelo knjigo, kajti pri devetdesetih ima vse dogodke na dlani – tako bister je namreč njen spomin. To bi bila prava zgodovina borbe neke Slovenke za enakopravnost.

ALBINA ADAMIČ

KS Nove Poljane

Ni denarja za kurirko in snažilko – Zaradi zmanjšanja sredstev za delo krajevne skupnosti so se tudi tu znašli delavci skupnosti KS v neugodnem položaju. Bolj preprosto rečeno, zmanjkalo je sredstev za plačevanje dela kurirke-snažilke. Organi delovne skupnosti krajevne skupnosti naše občine so razpravljali o novih merilih in med drugim ugotovili, da bodo lahko zaposlili eno snažilko v dveh do treh krajevnih skupnostih, da pa bodo v večini krajevnih skupnosti odpadla posebej plačana kurirska dela. Žal pa niso dobili odgovora na to, kako naj krajevne skupnosti v prihodnje redno razpošiljajo najrazličnejšo pošto za samoupravne organe in delegacije, če je tudi številčno manj sredstev.

***

Toplovod – Komisija za komunalna vprašanja in urejanje prostora je predlagala, da bi za stanovanjske zgradbe Povšetova 12, 14, 16, 18 in 20 ter po možnosti tudi za poslopje Komunalnega podjetja, Cestnega podjetja in GP Univerzale, pa še koga, napeljala Komunalna energetika Ljubljana toplovod. V teh zgradbah imajo skoraj že vsi dotrajane peči za centralno kurjavo, želijo pa imeti tudi bolj čisto okolje. Krajevna skupnost bo to vključila v program svojega dela.

***

Skupna seja – KK SZDL, svet krajevne skupnosti in komite za SLO in DS bodo 12. marca na skupni seji podrobneje spregovorili o celotni problematiki kadrovanja v organe, ki pri njih uresničujejo naloge s področja splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite.

***

Še en mandat – Združenje borcev NOV je imelo 28. februarja volilno-programsko konferenco. V krajevni skupnosti je v tej organizaciji okrog 50 borcev, aktivistov, internirancev in drugih članov in članic. Po pregledu dela in sprejemu programa za letošnje leto so za predsednika združenja ponovno izvolili Oskarja Lična, za tajnika pa inž. Uroša Jenka. Za dan žena pa so člani združenja obiskali borke in aktivistke.

***

Prednost avtomobilom, peči pa... – Krajanje večkrat sprašujejo, kdo je pravzaprav dolžan očistiti izhod na cesto, če ga že očiščeneja ponovno zasuje plug. Tega vprašanja ne postavljajo zato, da bi negodovali nad storitvami zimske službe, ampak ker je precej ostarelih ljudi, ki težko po večkrat v enem dnevu odstranijo sneg. Ta problem je posebno žgoč tam, kjer ni ob cestah pločnikov in kjer ni toliko prometa, da bi izhode očistili delavci komunalnega podjetja. Menijo tudi, da pri čiščenju površin pozabljamo na pešce in dajemo prevelik poudarek (redkim) avtomobilom.

KS Kolodvor

Še eno leto mandata sveta KS – Predsednica sveta krajevne skupnosti Zmaga Bizjak je pripravila poročilo o delu sveta krajevne skupnosti in njegovih organov v letu 1983. Ugotavlja, da je imel svet lani sedem rednih, dve izredni in štiri skupne seje s komitejem za SLO in DS, predsedstvom KK SZDL in delegacijo krajevne skupnosti za zbor krajevnih skupnosti skupščine naše občine. Svet je bil vedno sklepčen. Samo en član sveta se sej ni udeleževal iz osebnih razlogov in ni opravičeval svoje odsotnosti. Letošnje leto bo tudi zadnje leto štiriletnega mandatnega obdobja članov sveta, predsednici pa je 1. marca potekel dveletni mandat. Zato je v poročilu pozvala KK SZDL in skupščino krajevne skupnosti, naj takoj predlagata oziroma izvolita novega predsednika sveta KS ter pripravita predlog kandidatov za novi svet, ki mora pričeti z delom 16. marca leta 1985.

***

Akcijski program – V naši občini je precej težav s financiranjem potreb krajevnih skupnosti. Zato so se v tej krajevni skupnosti dogovorili za akcijski program. Zanj združujejo sredstva krajevna skupnost, KK SZDL, ZKO naše občine in organizacije združenega dela z območja krajevne skupnosti. Lani so načrtovali, da bodo prispevale OZD (v KS jih je okrog 110) 240 tisoč dinarjev. Žal so se slabo odzvale potrebam KS, saj so za uresničitev akcijskega programa prispevale sredstva le Intertrade, Jugobanka, Transjug, Pozavarovalna skupnost »Sava«, Rudarski inštitut in Splošno združenje trgovine. Skupaj so namenile krajevni skupnosti 79 tisoč dinarjev. Zaradi tega niso mogli asfaltirati igrišča za košarko pri osnovni šoli Tone Čufar, saj znaša proračun za ta dela 170 tisoč dinarjev.

Kjub delnemu uspehu pri pridobivanju sredstev za uresničitev akcijskega programa so tudi letos sestavili finančni in vsebinski del programa. Predvidevajo, da bodo OZD primaknile 250 tisoč dinarjev, skupaj pa bodo imeli na razpolago nekaj več kot 360 tisoč dinarjev. S temi sredstvi naj bi poleg asfaltiranja igrišča namenili denar tudi za nekaj vzgojnih, varstvenih, rekreacijskih in izobraževalnih nalog za predšolske in šolske otroke iz krajevne skupnosti in osnovne šole.

KS Gradišče

Predsedstvo KK SZDL – Na svoji seji 20. februarja je predsedstvo sprejelo poročilo o občinski kandidacijski konferenci in obravnavalo realizacijo programa KK SZDL za prvo četrtletje 1984.

Na seji so predlagali, naj bi zaradi varčevanja z energijo ogenj pri spomeniku revolucije gorel le ob slavnostih. Ogenj je tudi zelo slabo viden in tak kot je zdaj nima nobenega smisla. Predlagali so tudi, da ob spomeniku ne bi gorelo toliko reflektorjev.

Angelca Likovič, ravnateljica osnovne šole, je člane predsedstva seznanila s tovariškim srečanjem pobratenih šol iz Zemuna in Gostivarja na osnovni šoli Majde Vrhovnik ob dnevu mladosti. Šola Majde Vrhovnik bo to srečanje združila s praznovanjem 25-letnice obstoja. Ravnateljica šole je razložila tudi nameravano adaptacijo in načrte za ureditev okolice. Člani sveta so predlog enoglasno podprli.

***

Komisija za kulturo in prosveto pri svetu KS Gradišče je v četrtek, 23. februarja povabila krajanje na skupni ogled reprezentativne razstave »Tuji slikarji od 14. do 20. stoletja« v Narodni galeriji. Po razstavi je vodil prof. Ferdinand Šerbelj. Vstop za naše krajanje je bil brezplačen. Ogleđa se je udeležilo nad 50 krajanov.

***

8. marec – Komisija za socialno skrbstvo pri svetu KS je v sodelovanju s pionirji in mladinci osnovne šole Majde Vrhovnik pripravila presenečenje osamelim starejšim krajkankam KS Gradišče. Pionirji in mladinci jih bodo obiskali na domu in jim čestitali za dan žena.

Člani društva upokojeencev bodo obiskali nad 80 let stare članice društva in jim izročili darila.

Vodstva družbenopolitičnih organizacij pa bodo čestitala vsem aktivnim ženam v KS.

Spodnja Nama bo lepša

Prvega februarja so zaprli spodnjo Namo in jo začeli obnavljati. Dela bodo vsak čas gotova in ob prazniku žena jo bodo ponovno odprli – polepšano in prenovljeno. Dobila bo nove tlake, nove obloge, nove luči in sodobno opremo, kar bo Namo veljalo okrog osem milijonov dinarjev. A to še ni vse. Po novem v spodnji Nami ne bo več sračjega gnezda s pohištvom, pripeljanim z vseh vetrov, marveč bo tu imel svoj prostor samo cerkniški Brest, ki bo razstavljal svoje izdelke in bodo na ogled kupcem. Spodnja Nama naj bi tako bila pravi salon. Poleg pohištva boste tu lahko kupili prav vse, kar boste potrebovali za stanovanje, se pravi od gospodinjstkih strojev do zaves. Ker je bilo doslej precej nerodnosti zaradi prevozov pohištva do Name in potem iz Name do kupcev, so se dogovorili z Brestom, da pohištva ne bodo več skladiščili, marveč bo kupljeno pohištvo potovalo naravnost iz tovarne na dom. Tako bo razbremenjeno Hribarjevo nabrežje, prevoz pa cenejši. Prenovljeni salon bo odslej skrbel tudi za razstave umetnikov in prvi bo na vrsti znani kipar Vasko Četkovič, ki bo svoje izdelke pokazal že ob otvoritvi prenovljene Name.

A. A.

Program prireditev v knjižnici Oton Župančič – enota Pionirska knjižnica Ljubljana – Komenskega 9 – za mesec marec

URA PRAVLJIC – za otroke od 4. leta dalje vsak torek ob 17. uri
6. marca – MAŠKARADA
13. marca – NEKEGA LEPEGA DNE
20. marca – PAJKOVA MREŽA
27. marca – PRIJATELJ Z DRUGEGA PLANETA
VEČER Z NASLOVOM »MLADA POEZIJA« – 8. marca ob 18. uri; vodi Dane Zajc.
POSLUŠAJMO RADIJSKO IGRO – 29. marca ob 17. uri; Miroslav Košuta: NIKINIKEC IN NJEGOVI.

RAZSTAVE

– NAJLEPŠE KNJIGE PRETEKLEGA LETA
– RAZSTAVA ILUSTRACIJ KOSTJE GATNIKA
– UGANKA O UGANJKI. Razstava ugankarske literature, ki smo jo pripravili s sodelovanjem ugankarskega društva DOMEN in Knjižnice »Pavla Golie« iz Trebnjega.

VSAKO SREDO je čas od 12. do 14. ure namenjen različnim prireditvam za skupine otrok v podaljšanem bivanju.

VODENI OGLEDI KNJIŽNICE ZA SKUPINE IZ VVO IN ŠOL. Skupine naj javijo svoj obisk po telefonu: 317-269.

KNJIŽNICA OTON ŽUPANČIČ
PIONIRSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Izdajateljski svet:

Srečko Čož (predsednik), Franc Možina, (podpredsednik), člani: Dare Trbič, Franc Boštjančič, Ksenija Preželj, Milan Slemnik, Ljuba Dovgan, Roža Šilc, Lojze Cepuš, Sreten Dimitrijevič in Marko Polič.

Uredniški odbor:

Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Matjaž Čož (tehnični urednik), Jurij Popov, Srečko Čož, Mirjam Delkov, Alojz Tršan, Ksenija Preželj, Bojan Lubej in Marjan Ciglič.

Izhaja štirinaštetdesetno v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p. p. 191. Tel.: 214-298, 223-509 in 223-510. Žiro račun pri SDK Ljubljana 50101-578-47844, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likozarjeva 1.

Glasilo prejemajo vse družine v občini brezplačno na domove.